

De diëtist is zichtbaarder, zelfstandiger en professioneler

Voeding & Visie bestaat dit jaar 25 jaar. Wat is er in die periode in de diëtetiek veranderd? We spraken met prominente diëtisten met een jarenlange staat van dienst: Anne Wipkink, Patricia Schutte, Willy Gilbert en Nellie Overbeeke. Zij geven hun visie op het verleden, het heden en de toekomst van de diëtetiek.

“In de afgelopen 25 jaar is er ongelooflijk veel veranderd”, vertelt Anne Wipkink. Anne is sinds 2000 gepensioneerd, maar nog altijd actief en betrokken bij de diëtetiek. Zo is ze mederedactielid van het Handboek Voeding bij Kanker en ondersteunt ze Vodiservice bij onlinedieetbehandeling op afstand. Daarvoor werkte ze 33 jaar in het Leids Universitair Medisch Centrum. “De diëtist is veel zelfstandiger geworden”, zegt ze. “De diëtist neemt zelfstandig beslissingen en is beter zichtbaar. Sinds 1 augustus 2011 is de diëtist direct toegankelijk, dus zonder doorverwijzing van een arts of specialist, maar helaas maakt slechts 18 procent van de cliënten hiervan gebruik. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de diëtetiek in 2012 uit de basisverzekering is verdwenen.”

Diëtisten gaan hoe langer hoe meer evidence based werken. Het proces van behandelen wordt daarmee belangrijker en de behandelresultaten worden geregistreerd. “Evidence based handelen is goed, maar je moet je bewust zijn van je valkuilen”, waarschuwt Anne. “Evidence based handelen maakt het vergelijken van prestaties van ziekenhuizen meer zichtbaar en dat kan tot politieke doeleinden leiden.”

De cliënt is in de afgelopen 25 jaar ook veranderd; veel mondig geworden en beschikt over een schat aan informatie over voeding en gezondheid op internet. “Cliënten vinden het moeilijk om zich iets te onzeggen. Ze nemen liever een pil, omdat dat gemakkelijker is”, meent Anne. “Daarnaast zijn er allerlei voedingshypes die elkaar afwisselen. Ook speelt het milieu een belangrijke rol in de voedselkeuze, net als duurzaamheid en diervriendelijkheid. Daarbij is het aanbod aan voedingsmiddelen in de laatste jaren enorm gegroeid. Kijk maar eens hoeveel soorten yoghurt en margarine er in het koelvak staan. Cliënten besteden minder tijd aan koken en kiezen voor gemaksvoting.”

“2012 is geen gemakkelijk jaar voor diëtisten. Het vraagt creativiteit, vitaliteit en ondernemerschap om er tegenaan te gaan en de diëtist weer zichtbaar te maken”, zegt Anne tot besluit.

Nauwe banden met Voedingscentrum

Patricia Schutte werkt al 25 jaar bij het Voedingscentrum. Zij is diëtist en werkt de laatste 15 jaar als woordvoerder. Het Voedingscentrum heeft als belangrijkste taak het verstrekken van voedingsinformatie aan consumenten. Patricia: “Internet

is een bron die veel mensen raadplegen, maar de afzender van de informatie is veelal onbekend en niet altijd betrouwbaar. Het maken van een gezonde keuze is heel moeilijk door het grote aanbod van informatie. Het Voedingscentrum geeft consumenten

onafhankelijke informatie over een gezonde, veilige en meer duurzame voedselkeuze die wetenschappelijk is onderbouwd. Dit doen we via onze website. Met de telefonische informatiedienst aan consumenten zijn we dit jaar namelijk ge-

Diëtist is schakel in het verstrekken van voedingsadviezen op maat

Anne Wipkink is ook na haar pensioneren nog actief als diëtist

Patricia Schutte werkt ruim 25 jaar bij het Voedingscentrum

Willy Gilbert heeft 38 jaar ervaring als diëtist en is voorzitter van de DCN

Nellie Overbeeke, werkt al 35 jaar als (hoofd)diëtist in het TweeSteden Ziekenhuis

stopt en de diëtisten zijn ontslagen. De vragen die het centrum daarvoor kreeg gingen over nieuwe producten, vermageringsdiëtisten, veiligheid van het voedsel, E-nummers, vetzuren in producten en vegetarisch eten met kinderen.” Gezondheid in relatie tot voeding, duurzaamheid en diervriendelijkheid is een grotere rol gaan spelen dan 15 jaar geleden. Het aantal keurmerken is

enorm toegenomen. Nu de telefoondienst is opgeheven kunnen consumenten terecht op de website van het Voedingscentrum en voor directe vragen wordt verwezen naar diëtisten in het veld. “De informatievoorziening naar professionals wordt verbeterd”, zegt Patricia. “Er is intensief contact met de Nederlandse Vereniging van Diëtisten. Het Voedingscentrum ziet de diëtist namelijk als belangrijke schakel in het verstrekken van advies op maat. Mensen met overgewicht hebben meestal ook onderliggende aandoeningen, zoals hoge bloeddruk en insulineresistentie, en daar is deskundige begeleiding noodzakelijk bij. Kennisexperts van het Voedingscentrum bieden diëtisten ondersteuning om tot een goede informatievoorziening te komen.

Er zijn projecten gestart, zoals het ‘Nieuwe eten’, ‘Supershopper’ en er worden interactieve sessies gestart over de Schijf van Vijf. Op de website van het Voedingscentrum komt een landkaart waarop snel te zien is waar een diëtist in de buurt werkzaam is. Het Voedingscentrum gaat de banden met diëtisten dus versterken.”

Professionaliteit uitstralen

“De situatie voor vergoeding van de kosten van diëtbehandelingen is nu heel anders dan 25 jaar geleden”, zegt Willy Gilbert. Willy is in 1974 afgestudeerd als diëtist. Zij heeft naast haar werk in het ziekenhuis jarenlang les gegeven aan verpleegkundigen en verzorgenden. Nog steeds geeft zij les aan de opleiding voor voedingsassistenten aan het Albeda College in Rotterdam. Inmiddels heeft ze al jaren haar eigen praktijk en is ze sinds 2003 voorzitter van de Diëtisten Coöperatie Nederland. “Vijfentwintig jaar geleden viel diëtbehandeling onder de AWBZ vergoeding en konden cliënten voor diëtadvies gratis terecht bij de thuiszorg. Op 1 januari 2005 kwam de diëtistische zorg in het Ziekenfonds en werd poliklinische zorg niet meer aan het ziekenhuis vergoed. In 2006 ging het Ziekenfonds over naar de Basisverzekering die vier uur diëtbehandeling per jaar vergoedde. In deze periode zijn veel diëtisten een eigen praktijk gestart. Sinds dit jaar is

diëtbehandeling uit de basisverzekering en wordt dit alleen nog in aanvullende pakketten en als ketenzorg door zorgverzekeraars vergoed. Diëtbehandeling is geen luxe artikel.

Diëtbehandeling is geen luxeartikel

Vooraf voor kinderen met overgewicht is een adequate behandeling belangrijk en gericht op het latere leven. Uit onderzoek blijkt dat overgewicht met name voorkomt bij gezinnen met een

lage economische status. Zij hebben de meeste gezondheidsproblemen, maar zijn minder gemotiveerd om hier tegen betaling iets aan te veranderen.” Toch vindt Willy dat niet alle zorg kosteloos hoeft te zijn. “Wie een eigen bijdrage betaalt is wellicht meer gemotiveerd om zich ervoor in te zetten.”

Maak je professionaliteit zichtbaar

De DCN is bezig om speciale preventieve programma’s vergoed te krijgen van zorgverzekeraars. Een eerste resultaat is al behaald. “In de vrije markt zijn nu ook andere partijen, zoals gewichtsconsulenten, beweegcoaches, welzijnscoaches. De diëtist is gespecialiseerd in individuele adviezen gericht op gedragsverandering, waardoor gezondheidswinst voor de lange termijn bereikbaar is. In het kader van zelfmanagement maken veel

diëtisten gebruik van motivational interviewing en cognitieve gedragstherapie. Diëtisten kunnen hiermee hun meerwaarde laten blijken.” Willy adviseert diëtisten om meer ondernemend te zijn. “Er zijn veel mogelijkheden en voeding staat volop in de belangstelling. Kijk waar je kansen liggen en breng je professionaliteit over het voetlicht. De screening op ondervoeding is daar een mooi voorbeeld van. In multidisciplinaire richtlijnen

Diëtadvisering komt terug in basisverzekering
Donderdag 21 juni heeft de Tweede Kamer ingestemd met de wijziging van het besluit Zorgverzekering. Daarmee is de kamer akkoord met onder andere de terugkeer van diëtadvisering voor drie uur per kalenderjaar in de basisverzekering. Voordat het voorstel definitief wordt vastgesteld dient de wettelijk voorgeschreven termijn van vier weken (waarvan drie weken buiten het reces) te zijn verstreken. Naast beide Kamers krijgt ook de Raad van State de gelegenheid zich uit te spreken over het voorstel. Op 23 augustus is het CVZ-standpunt over Gecoördineerde Multidisciplinaire zorg (GMZ) officieel tot stand gekomen. In dit standpunt wordt diëtadvisering als verzekerde zorg voor de eerstelijns nader omschreven. Concreet is hiermee duidelijkheid gekomen over het informele samenwerkingsverband en de groepen patiënten die recht hebben op verzekerde diëtadvisering per 1-8-2012. Meer informatie: www.nvdietist.nl

en protocollen staat de rol van de dieetadvieser beschreven en onderzoek heeft het belang daarvan ook onderstreept. Het imago van de diëtist stond 25 jaar geleden al op de agenda. Daar is hard aan gewerkt, maar het moet nog beter.”

Vraag naar dieetzorg stijgt

Nellie Overbeeke is hoofd van de afdeling diëtetiek in het TweeSteden ziekenhuis in Tilburg. Zij werkt daar al 35 jaar naar volle tevredenheid. “Toen ik hier als diëtist begon bestond de afdeling uit 2,5 FTE. Inmiddels werken hier twaalf diëtisten en een administratief medewerker en een diëtist in de centrale keuken. De grote vraag naar dieetzorg heeft ertoe geleid dat diëtisten nu ook in het weekend vier uur aanwezig zijn. Wij kunnen zo beter voldoen aan de prestatie-indicator voor ondervoeding en sneller starten met klinische voedingen”, ver-

telt Overbeeke. Evidence based werken heeft geleid tot een ‘ware revolutie’ vindt zij. “Arts-assistenten vragen nog steeds een licht verteerbare voeding voor een patiënt aan en dan is het onze taak om uit te leggen dat daar geen wetenschappelijk bewijs voor is.” Nellie Overbeeke heeft een hele opsomming gegeven van alle veranderingen die zij in haar loopbaan heeft meegemaakt (zie tabel). Dit overzicht laat zien dat de diëtetiek een dynamisch vakgebied is. Diëtisten kunnen trots zijn op de voortgaande professionalisering van hun werkterrein.

Majorie Former

Ontwikkelingen in de diëtetiek in de afgelopen 25 jaar

25 jaar geleden	nu
Diëtist wacht op verwijzing van de arts.	Diëtist verricht zelfstandig onderzoek, stelt diëtistische diagnose en voert dieetbehandeling uit.
Op verwijzing staat het dieetvoorschrift, bijvoorbeeld natriumbepert.	Op verwijzing staat de diagnose of reden van verwijzing bijvoorbeeld hypertensie.
Doorverwijzing uitsluitend op verwijzing van een arts.	Vrije toegankelijkheid van de diëtist.
Algemeen werkend diëtist.	Diëtist met aandachtsgebieden en specialisaties, zoals diabetesdiëtist en sportdiëtist.
Diëten gebaseerd op ‘volkswijsheden’ bestaan niet meer, zoals licht verteerbaar, suikervrij en vetarm.	Voor deze diëten is onvoldoende wetenschappelijk bewijs. Nu moet alles evidence based zijn.
Registratie op papier.	Elektronisch registreren. Opbouw van datamanagementsystemen zorgt voor verzakelijking.
Patiënt krijgt dieetadvies op papier mee.	Patiënt krijgt informatie via internet en maakt gebruik van apps. Diëtisten moeten kennismaken van deze ontwikkelingen.
Diëtist beperkt zich tot het geven van voedings- en dieetadviezen.	Diëtist maakt deel uit van een geïntegreerde behandelingen, zoals bij diabetes de combinatie van voeding en orale medicatie en insulinepompen.
Diëtist beperkt zich tot het geven van voedings- en dieetadviezen.	Diëtist adviseert voeding in relatie tot medicatie, zoals bij pancreasinsufficiëntie over suppletie van enzymen naar aanleiding van vetinname, suppletie van calcium en vitamine D bij osteoporose en bij obstipatie adviseren over bulkvormers.
Diëtetiek is een losstaande professie.	Diëtetiek maakt onderdeel uit van DBC's en zorgprofielen.
Diëtist geeft adviezen over veranderingen in het voedingspatroon.	Diëtist werkt samen met de patiënt aan gedragsverandering middels Motivational Interviewing.
Vloeibare voedingen (mixvoedingen, dun vloeibaar)	Industriële klinische voeding, zoals enterale en parenterale voeding.
Overgewicht staat centraal.	Zowel ondervoeding als overgewicht staan centraal.
Nuchterbeleid voor en na operatieve ingrepen.	Eten en drinken tot kort voor de operatie en zo snel mogelijk na operatie starten met voeding. Eventueel medicatie adviseren bij misselijkheid.
Eigen verantwoordelijkheid van diëtist; vrijheid, blijheid.	Werken volgens protocollen, kwaliteitsregister, audits en digitaal inzichtelijk maken van resultaten zorgt voor meer transparantie.
Werken van maandag tot en met vrijdag.	Zeven dagen per week inzetbaar, dus ook in de weekenden.

De tabel is samengesteld met medewerking van Nellie Overbeeke, diëtist TweeSteden Ziekenhuis, Tilburg